

УДК 821.111(73)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/51-41>

Андрій ГУРДУЗ,
orcid.org/0000-0001-8474-3773
кандидат філологічних наук, доцент,
докторант кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства
Бердянського державного педагогічного університету
(Бердянськ, Україна) gurdai@ukr.net

КОНЦЕПТУАЛІЗМ РОМАНУ СТИВЕНА ШЕРРИЛА «МІНОТАВР ВИЙШОВ ПОКУРИТИ»

Міфотворчі процеси відіграють у перші десятиліття XXI ст. вирішальну роль у політичній, суспільно-культурній сферах, відображаючись у літературі. У парадоксах сьогодення пелевінське бачення духом часу Мінотавра не втрачає актуальності. Для інтерпретації образу сина Пасифаї характерна робота митців із ключовим образом як із готовим взірцем злиття людського і тваринного. Чи не єдиним, хто розглядає сполучення в Мінотаврі цих двох начал як процес, є С. Шеррил, роман якого «Мінотавр вийшов покурити» розпочинає художню галерею людинобиків третього тисячоліття. Цей твір виділяється з-поміж текстів свого інтерпретаційного кластеру акцентованим комплексом оригінально переосмислених концептів національної і світової пам'яті, американськості, часу, відродження й заслуговує на пильну увагу компаративістів.

Мета статті – визначити своєрідність художнього вираження провідних концептів та їх системності в романі С. Шеррила «Мінотавр вийшов покурити». Ключовим при цьому є з'ясувати параметри трансформування образу античної потвори у творі; а також специфіку авторського трактування концептів часу, пам'яті, кохання й власне монструозного в сучасному світі.

Концепт часу в романі С. Шеррила має ключове значення, забезпечуючи логіку сполучених у сюжеті згадувань безсмертним героєм свого існування в античності, авторську оцінку сучасної (американської) дійсності, а також відображаючись у назві твору. Час постає єдиним цілим, де співвідношення його відрізків умовне, змальований проміжок буття героя осмислений як «передишка від самотності». Герой бачить деградацію людей і водночас прагне бути з ними, почуває себе людиною. Наближення Мінотавра до статусу людської особистості тим рельєфніше, чим прозоріше бачення ним диктату тваринного в суспільстві XXI ст. С. Шеррил підкреслює, що, при легкості людини зійти в розвитку до тварини, останній піднестися до людського рівня важче. Тому повне «злиття» двох тіл залишається для героя ефемерним і бажаним. Очевидна домінантність у постаті американського Мінотавра жіночого начала узгоджується з відповідними тенденціями фентезійного роману перших десятиліть XXI ст. Герой С. Шеррила не просто спостерігач: він перебуває в пошуку віри. Виходячи з концепції твору, визначальність у ньому античного коду природна.

Спосіб переосмислення образу головного героя в романі органічний філософсько-психологічним зразком мінотавріани перших десятиліть XXI ст. Специфікою постаті американського людинобика є підкреслення процесуальності сполучення в ньому людського і тваринного. Відповідно провідними й функційно взаємопов'язаними концептами роману з його бінарноопозиційною системою стають необмежений і цінний у кожній своїй миті час, необхідна й загрозлива пам'ять, тотальна в сучасному світі монструозність людства, і кохання як засіб пізнати себе та вирватися з лабіринту призначення у простір самовизначення.

Розширення положень статті у форматі дослідження мінотавріани сприятиме глибшому розумінню тенденцій переосмислення легендарно-міфологічних структур у сучасному мистецтві слова, а також механізмів розвитку фентезі.

Ключові слова: Мінотавр, фентезі, концепт, пам'ять, символ, код.

Andriy GURDUZ,
orcid.org/0000-0001-8474-3773
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Doctoral Candidate of the Department of Ukrainian and Foreign Literature and Comparative Studies
Berdyansk State Pedagogical University
(Berdyansk, Ukraine) gurdai@ukr.net

CONCEPTUALISM OF STEVEN SHERRILL'S NOVEL “THE MINOTAUR TAKES A CIGARETTE BREAK”

Myth-making processes in the first decades of the XXI century play a decisive role in the political, socio-cultural spheres, and they are reflected in the literature. In today's paradoxes, Pelevin's vision of the spirit of our time as the Minotaur is still relevant. In interpretations of the image of the son of Pasiphae the writers usually work with a key image as a ready-made example of the fusion of human and animal. Perhaps the only one to view the Minotaur's combination

of these two principles as a process is S. Sherrill, whose novel "The Minotaur Takes a Cigarette Break" begins the art gallery of the bull-man of the third millennium. This artistic work stands out among the texts of its interpretive cluster with an accentuated set of originally rethought concepts of national and world memory, Americanness, time, revival, and it deserves the close attention of comparatists.

The purpose of this article is to determine the originality of the artistic expression of the key concepts and their system in S. Sherrill's novel "The Minotaur Takes a Cigarette Break". It is important to find out the parameters of transforming the image of an ancient monster in the novel; as well as investigate the specifics of the author's interpretation of the concepts of time, memory, love and the monstrous in the modern world.

The concept of time in the S. Sherrill's novel is the key, providing the logic of the combine the memories of the immortal hero of his existence in antiquity, the author's assessment of modern (American) reality, and also the concept of time is reflected in the title of this book. Time appears as a whole, where the ratio of its segments is conditional, the depicted period of the hero's existence is understood as a "respite from loneliness". The hero sees the degradation of people and at the same time he strives to be with them, he feels human. The approach of the Minotaur to the status of the human person is the more prominent, the more transparent his vision of animal dictatorship in the society of the XXI century. S. Sherrill emphasizes that, with the ease of man to descend in development to the animal, the latter to rise to the human level is more difficult. Therefore, the complete "merger" of two bodies remains ephemeral and desirable for the hero. The obvious dominance in the figure of the American Minotaur of female origin is consistent with the relevant trends of the fantasy novel of the first decades of the XXI century. S. Sherrill's hero is not just an observer: he is in search of faith. Based on the concept of this artistic work, the dominance of the antique code in it is natural.

The method of rethinking the image of the protagonist in "The Minotaur Takes a Cigarette Break" is organic to the philosophical and psychological examples of the Minotaur interpretations of the first decades of the XXI century. The specificity of the figure of the American bull-man is the emphasis on the procedural combination in him of human and animal. Accordingly, the leading and functionally interconnected concepts of the novel with its binary opposition system become unlimited and valuable time in every moment, necessary and threatening memory, total monstrous humanity in the modern world, and love as a means to know yourself and escape from the maze to the space of self-determination.

Expanding the provisions of our article in the format of the study of the Minotaur image will contribute to a deeper understanding of tendencies in reinterpretation of the legendary and mythological structures in modern literature, as well as the mechanisms of fantasy.

Key words: Minotaur, fantasy, concept, memory, symbol, code.

Постановка проблеми. Міфотворчі процеси відіграють у перші десятиліття XXI ст. вирішальну роль у політичній, суспільно-культурній сферах, закономірно відображаючись у літературі. Дослідження продуктивної природи одних із них і деструктивної – інших важливе для адекватного трактування тенденцій психології мас, національної ідентичності, герменевтики історії тощо. У системних парадоксах сьогодення пелевінське бачення духом часу Мінотавра (Пелевін, 2010: 169) не втрачає актуальності й багаторазово віддзеркалене в мистецькому жанровому спектрі.

Постать Мінотавра відображає сполучення в сучасній людині й навколо неї зменшеного природного і все більш потужного з часом техногенного начал, боротьби в свідомості морального, етичного – та протилежного в цьому розумінні раціонального, меркантильного. Як правило, для інтерпретацій образу сина Пасифаї середини XX – перших десятиліть XXI ст. характерна робота митців із ключовим образом як із *готовим взірцем* злиття людського і тваринного у наслідку гріховного потягу дружини Міноса до бика. Чи не єдиним, хто розглядає сполучення в Мінотаврі цих двох начал як *процес*, є американець Стивен Шеррил, філософсько-психологічний роман якого «Мінотавр вийшов покурити» («The Minotaur Takes a Cigarette Break», 2000), власне, розпо-

чинає художню галерею людинобиків третього тисячоліття. З огляду на переплетення в цьому творі проблем самовизначення пересічного американця, пошуку виправдання свого існування на тлі загального зневір'я й розвінчання сподівань на відродження національного характеру в новій добі, відмови від історичних помилок і пошуку місії перед обличчям вічності «Мінотавр вийшов покурити» виділяється з-поміж текстів свого інтерпретаційного кластеру акцентованим комплексом оригінально переосмислених концептів національної і світової пам'яті, американськості, часу, відродження й заслуговує на пильну увагу компаративістів, формуючи певну синонімію з «Кентавром» Дж. Апдайка чи «Геном» С. Павлоу.

Аналіз досліджень. Філософсько-психологічне відгалуження мінотаврїани у XXI ст. («Сховище Мінотавра» У. Грюнтер, «Ген» С. Павлоу, «Бик із машини» Г. Л. Олді й ін.) як один із пріоритетних корпусів у вивченні трансформацій легендарно-міфологічних структур залишається практично недослідженим (за виключенням «Шолома жаху: Міфу про Тесея і Мінотавра» В. Пелевіна) і послідовно розробляється нами (напр., див.: Гурдуз, 2009; Gurduz, 2021). Неординарний з огляду на запропоновану в ньому мистецьку концепцію, розкриття опосередкованої художньої валентності заголовного античного образу, «Мінотавр

вийшов покурити», однак, задовольняється окремими схвальними відгуками без заглиблення в аналіз образів чи перипетій (зокрема, Н. Геймана, М. Стюарт) і спеціально не досліджений; уперше він розглядається нами в панорамі мінотавріани ХХ – початку ХХІ ст. (Гурдуз, 2009: 14). Закладені в романі ідейні й ідеологічні акценти вагомими для інтерпретаційних масивів античних образів перших десятиліть ХХІ ст. загалом і вповні зрозумілі за умови відповідного читацького досвіду реципієнта, а також отримують розроблення в шеррилівському продовженні «Мінотавр не поспішає» («The Minotaur Takes His Own Sweet Time», 2016). Другий роман про перебування людинобика в сучасних США також не ставав об'єктом літературознавчого висвітлення; у мистецькому сенсі він прикметний швидше підтвердженням ступеня збережених письменником переконань упродовж понад 15 років творчості, для чого й залучається нами до пропонованого аналізу.

Мета статті – визначити своєрідність художнього вираження провідних концептів та їх системності в романі С. Шеррила «Мінотавр вийшов покурити». Ключовим при цьому є з'ясувати а) параметри трансформування образу античної потвори у творі; б) специфіку авторського трактування концептів часу, пам'яті, кохання й власне монструозного в сучасному світі.

Виклад основного матеріалу. Концепт часу в художній конфігурації роману С. Шеррила «Мінотавр вийшов покурити» має ключове значення, забезпечуючи логіку сполучених у сюжеті згадувань безсмертним героєм – мешканцем Півдня США свого існування в античності, авторську оцінку сучасної (американської) дійсності з погляду прожитих Мінотавром п'ятдесяти століть, а також евфемістично відображаючись власне у назві твору. Закономірно для тексту з переосмисленим легендарно-міфологічним образом, у романі «Мінотавр вийшов покурити» час постає єдиним цілим, де співвідношення його відрізків умовне: «Минуле уявляється Мінотавру завтрашнім» (Sherrill, 2000: 104). При цьому змальований проміжок буття героя осмислений як «передішка від неминучої самотності» (Sherrill, 2000: 244), у заголовку означена «перекурором».

Подібне до виявленого нами у «Дзеркалі Єдинорога» Л. Таран і «Гені» С. Павлу діалогізування історичних епох фіксуємо і в тексті С. Шеррила, де реальний Мінотавр стикається з міфом про себе в сучасній Америці (Sherrill, 2000: 228). Важлива у книзі й закономірна для фентезі бінарна опозиційність, яка підкреслює парадоксальність мислення митця. Так, переживши людей багатьох поко-

лінь, людинобик тим не менше «...усвідомлює цінність кожної миті часу. [...] Він чіпляється за кожний момент доти, доки це можливо» (Sherrill, 2000: 132). Увиразне контраст необмеженості існування Мінотавра й миттєвості його наручний годинник (Sherrill, 2000: 55).

Герой бачить деградацію людей і водночас прагне бути з ними, чути звуки їхнього побуту (Sherrill, 2000: 86); мріє навчитися співати (Sherrill, 2000: 113), проте має значні труднощі з мовленням. Проявляючи то залишки звіриного («...навіть тваринне в ньому послабшало» (Sherrill, 2000: 49)), то людське залежно від ситуації, шеррилівський Мінотавр, однак, у цілому почуває себе людиною й таким самим здатен відчувати своє життя (Sherrill, 2000: 103, 117). Спорідненість із твариною його лякає («Жахлива спорідненість. Смердючий родовід» (Sherrill, 2000: 118)), хоча, спостерігаючи за коридором, герой настільки співчуває пораненому і вбитому бикові, ніби вбивають його самого: «Мінотавр на межі непритомності» (Sherrill, 2000: 164).

Наближення Мінотавра до статусу людської особистості («...здається гідною жалю людиною» (Sherrill, 2000: 296)) тим рельєфніше в романі, чим прозоріше бачення ним диктату тваринного в суспільстві ХХІ ст. Принципові тут недвозначне сприймання сином Пасифаї матадора («тупий, гордий, схожий на людину» (Sherrill, 2000: 163)) і загалом вирок цивілізації: «Бути людиною – значить бути здатним на це. Бути биком» (Sherrill, 2000: 164). Отже, якщо герой павлоуського «Гена» стикається з дилемою, визнавати чи не визнавати тваринне (бика) як складник себе, то Мінотавр С. Шеррила допускає перетворення (хоч і на певний час, у моменти пристрасті) людини в бика (тварину) як такого (не дарма у фіналі прозаїк адресує слова про потвор кожному з нас (Sherrill, 2000: 297)). Акцентування письменником духовного прозріння і виправлення монстра, а також деградації людства як узаємоспрямованих процесів метафорично відображене в парадоксальній фізіології Мінотавра: «Температура схожої на шрам смуги й тіла навколо неї – з одного боку сірого, як у бика, а з іншого – молочного кольору, котре просвічує, як у людини, – завжди здається на декілька градусів вище, ніж де-небудь ще на тілі Мінотавра, ніби злиття ще продовжується» (Sherrill, 2000: 89).

Водночас С. Шеррил підкреслює, що, при відносній легкості людини зійти в розвитку до тварини, останній піднятися до людського рівня неспівмірно важче. Тому повне «злиття» двох тіл залишається для героя ефемерним і бажаним:

«Іноді це місце... перетворюється на прірву в Мінотаврі, краї котрої йому ніколи не вдається сполучити... і яка стає розподілом між двома його частинами. Та часом йому вдається забути про це, повірити на мить, що він єдина і цільна істота» (Sherrill, 2000: 45). Оскільки головний герой роману може бути осмислений і як трагічна постать людини ХХІ ст., котра соромиться (зокрема, злочинних) помилок цивілізаційного розвитку й прагне відкинути їх, то одною з головних порушених С. Шеррилом проблем бачиться одвічне й приречене на невдачу прагнення людини остаточно піднятися над своїм тваринним началом, так само, як неможливість повного й органічного сполучення сучасником у собі духовного і тваринного.

Природна для постмодерністського художнього корпусу інтертекстуальна насиченість твору С. Шеррила сприяє реалізації художньої валентності образу людинобика: по-шекспірівськи трагічний (згадка Отелло (Sherrill, 2000: 234) не випадкова), Мінотавр тут безпосередньо визначений як гібрид (Sherrill, 2000: 227), що, у свою чергу, актуалізує семантику названого в романі образу творіння Франкенштейна (Sherrill, 2000: 240). Відповідно розуміння античної потвори як плоду гріха конкретної сім'ї переростає в осягнення, що Мінотавр – «уламок... цивілізації» (Sherrill, 2000: 287) загалом. Посилують цю тезу розмірковування про здатність людства відмовлятися від негативних подій в історії, тим самим знімаючи з себе відповідальність за них: «...здатність людей уникати, вміння цілком приховувати подію, що викликає в них сором чи страх, видавати її за фіктивну... ставить Мінотавра у тупик» (Sherrill, 2000: 184). Водночас прагнення «скинути тягар своєї історії» (Sherrill, 2000: 69) – прожитих тисячоліть зближує людинобика з критично оцінюваними ним людьми, мови і культури яких він змушений пізнавати (Sherrill, 2000: 47), долаючи століття.

Як і монстр вченого М. Шеллі, Мінотавр С. Шеррила читає літературу (Sherrill, 2000: 47), «мріє... про відплату» (Sherrill, 2000: 160) за свої страждання, і в галереї франкенштейніани ХХІ ст. йому вельми близький герой кінострічки «Я, Франкенштейн» (2014) реж. С. Бітті. Онтологічне виправдання С. Шеррилом існування людинобика («...Мінотавр існує за необхідністю...» (Sherrill, 2000: 229)) суголосне аналогічному положенню стосовно життя Франкенштейна у С. Бітті.

Людськість Мінотавра американського прозаїка сутнісна (у нього «...майже людська

кров. Вона несе венами свого чудовиська важкий, необхідний, страшний матеріал людського існування: страх, подив, надію, злість, любов» (Sherrill, 2000: 103)) і виявляється у спектрі переживань античної істоти, яка з плином часу докорінно змінилася: намагається уникати конфліктів (Sherrill, 2000: 30), бути покірною і мати надію (Sherrill, 2000: 54), несмілива (Sherrill, 2000: 93), відчуває ніжність (Sherrill, 2000: 109). Неоднозначно підкреслена соромливість героя («Мінотавр уже уявляє, який приплив сорому відчує...» (Sherrill, 2000: 145), «кульгавий від сорому» (Sherrill, 2000: 14)), його зняковільність (Sherrill, 2000: 169, 178, 203). Очевидна домінантність в образі шеррилівського людинобика жіночого начала («Тепер, в оточенні задиристих юнаків і самовпевнених чоловіків, він стриманий і нерішучий, невпевнений у собі» (Sherrill, 2000: 35), він вразливий (Sherrill, 2000: 296), перешиває для себе одяг (Sherrill, 2000: 87) тощо) узгоджується з відповідними тенденціями фентезійного роману перших десятиліть ХХІ ст.

Фронтальний аналіз фентезі початку ХХІ ст. засвідчує зростання інтересу його авторів до релігійного аспекту життя суспільства, що опосередковано узгоджується з тезою про перебирання цим метажанром на себе нині «філософсько-релігійних функцій» (Нестерова, 2015: 66). Простежуємо такі тенденції і в мінотавріані.

Необмежено довге життя зробило з героя С. Шеррила не просто спостерігача (Sherrill, 2000: 178): він перебуває в пошуку віри (Sherrill, 2000: 114) згідно зі своїми переконаннями, чим наближається до вампірів-богошукачів із «Empire 'V'» і «Бетмана Аполло» В. Пелевіна. Людинобик «...вважає Христа феноменом нового часу... захоплюється його вченням» (Sherrill, 2000: 112). Це зближує роман із «Мінотавром» Л. Каверіної та інтенціями пародійного «Гобліна» Д. Савельєва і О. Кочергіної: якщо у названій п'єсі історія людинобика-пророка набуває християнського підтексту через паралель «Мінотавр / Христос», син Пасифаї тут вегетаріанець, навчає грамоті афінян і є вчителем Тезея, то в пародійному оповіданні Мінотавр – християнський «місіонер, апологет, подвижник» (Савельєв, Кочергіна, 2012: 211), учитель кентавра, врешті замучений ельфами. Сарказм С. Шеррила в його критиці сучасного суспільства, котре доводить християнські ідеї до абсурду, нагадує пелевінський у названій діалогії. Прикладом тут може слугувати розписаний сценами з життя Христа автобус, який застрягає в багнюці (Sherrill, 2000: 119).

Прикметна в цьому контексті метафорична зустріч людинобика у продовженні роману С. Шеррила, «Мінотавр не поспішає», з єдинорогом: шляхетний звір зображений на одязі дівчини, з якою знайомиться герой (Sherrill, 2016: 14) і котра входить на певний час у його життя. Спираючись в одному з епізодів, вочевидь, на християнський символізм єдинорога, письменник тонко зауважує, що за Мінотавром (символом давнини, консервативності) поспішає «мінливий звір змін» (Sherrill, 2016: 176). Виходячи з легенди про полювання на єдинорога, зображення його на футболці саме дівчини також не випадкове, причому в тексті семантика диво-коня «зливається» з власницею одягу, даючи номінування «дівчинка-єдиноріг» (Sherrill, 2016: 25, 176).

Пам'ятаючи, що Сполучені Штати, маючи слабкі жіночий і материнський первні (Гачев, 2008: 180), відповідно втілюють чоловічий (Гачев, 2008: 20), асоційований, зокрема, з образом єдинорога, особливу увагу звертаємо на думку Б. Харриса, який у контексті історії символізації цього образу пише про великі сподівання на нього в американській літературі: «Воскресіння єдинорога задовольняє нашу потребу в оновленому чоловічому образі в ХХІ столітті. Нині ця трансформація зазнає невдачі...» (Harris, 2008: XII). «Мінотавр не поспішає», в такий спосіб, підтверджує тезу Б. Харриса, хоча жіноче начало домінує і в романі С. Шеррила 2000 р.

Виходячи з концепції твору «Мінотавр вийшов покурити», визначальність у ньому античного коду (в зазначеному тлумаченні М. Меньшикової (Меньшикова, 2012: 162)) природна, причому цей код сформований американцем подібно до павлоуського в «Гені». Походження і власне минуле в лабіринті вирішально впливає в теперішньому як на ставлення до героя оточуючих, так і на його самоусвідомлення, причому він часто виступає тут добротворцем. Майбутнє Мінотавр також уявляє, виходячи з того, хто він і ким (іншим, не монстром) хоче стати. Маркують особисту історію Мінотавра в романі згадки про лабіринт (Sherrill, 2000: 132, 229), Пасифаю і Кносс (Sherrill, 2000: 104), Дедала (Sherrill, 2000: 160), Прометей (Sherrill, 2000: 95), Януса (Sherrill, 2000: 120), Зевса, Геліоса, німф, Персея, Аріадни, Федри й ін. (Sherrill, 2000: 43); у сьогоденні героя супроводжу-

ють міф про нього (Sherrill, 2000: 228), улюблена кава по-грецьки (Sherrill, 2000: 24), малюнок-татування Пана на сторонній людині (Sherrill, 2000: 62), символічна в контексті роману назва ресторану «Наступний вихід» (Sherrill, 2000: 15) тощо. Підкреслене сприймання героєм дійсності залежно від принципів первісного для нього світу (античності) (Sherrill, 2000: 103) указує, що й *майбутнє* перероджений духовно людинобик бачитиме крізь таку призму.

У відкритому фіналі письменник удається до вже традиційного в мінотавріані прийому – рятування зі стану самотності в умовному часовому лабіринті коханням: «...навіть найпотворнішим із нас потрібне кохання...» (Sherrill, 2000: 297). Підкреслення рядом митців (Є. Бісс, Н. Солнцевою, С. Павлоу й ін.) метафорики любові в символі нитки Аріадни як способу виходу з лабіринту – умовному віднайденню себе може бути пояснене тим, що саме любов є «найглибшим різновидом ідентифікації» (Степико, 2011: 243), тобто чи не основною метою людинобика С. Шеррила.

Висновки. Як видно зі сказаного, спосіб переосмислення образу головного героя в романі «Мінотавр вийшов покурити» органічний філософсько-психологічним зразкам мінотавріани перших десятиліть ХХІ ст. з її висуванням на перший план душі сучасника, приреченої шукати вихід як самовизначення в умовному лабіринті долі. Водночас специфікою постаті американського людинобика є підкреслення процесуальності сполучення в ньому людського і тваринного. Відповідно провідними й функційно взаємопов'язаними концептами роману з його бінарноопозиційною системою стають необмежений і цінний у кожній своїй миті час, необхідна й загрозлива пам'ять, тотальна в сучасному світі монструозність людства, яку воно намагається не помічати, і кохання як засіб пізнати себе та вирватися з лабіринту призначення у простір самовизначення.

Розширення положень пропонованої статті у форматі дослідження мінотавріани та аналогічних інтерпретаційних тематичних масивів середини ХХ – перших десятиліть ХХІ ст. сприятиме глибшому розумінню тенденцій переосмислення легендарно-міфологічних структур у сучасному мистецтві слова, а також власне механізмів розвитку фентезі як чи не найпродуктивнішого нині метажанру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гачев Г. Д. Ментальности народов мира. Москва: Алгоритм: Эксмо, 2008. 544 с.
2. Гурдуз А. І. Літературна мінотавріана ХХ – початку ХХІ ст. *Зарубіжна література в школах України*. Київ, 2009. № 1. С. 13–17.

3. Меньшикова М. К. Античный код в мифопоэтической системе Фридриха Гёльдерлина. *Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. Филология*. Нижний Новгород, 2012. № 1 (2). С. 162–165.
4. Нестерова Е. А. Поэтика мифа в произведениях фэнтези: pro et contra. *Миф, фольклор, литература: эстетическая проекция мира: монография / под ред. И. И. Бабенко, И. В. Попадейкиной, М. А. Галиевой*. Wrocław: Русско-пол. ин-т, 2015. С. 53–67.
5. Пелевин В. О. Шлем ужаса: Миф о Тесее и Минотавре. Москва: Эксмо, 2010. 224 с.
6. Савельев Д., Кочергина Е. Гоблин. *Савельев Д., Кочергина Е. Цена бессмертия*. Москва: Lennex Corp, 2012. С. 171–246.
7. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування: монографія. Київ: НІСД, 2011. 334 с.
8. Gurduz A. Transformation of the myth of the Minotaur in “Gene” by Stel Pavlou. *Revista Amazonia Investiga / ed. en jefe: D. F. Arbeláez Campillo*. Florence: Univ. de la Amazonia, 2021. Oct. Vol. 10. Num. 46. P. 290–302. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.46.10.29>.
9. Harris B. Resurrecting the Unicorn: Masculinity in the 21st Century. Camel: Fisher King Press, 2008. 290 p.
10. Sherrill S. The Minotaur Takes a Cigarette Break. Winston-Salem, North Carolina: John F. Blair, Publisher, 2000. 298 p. URL: <https://ru.ua1lib.org/book/4207334/724b4a> (дата звернення: 11.05.2022).
11. Sherrill S. The Minotaur Takes His Own Sweet Time: a novel. Winston-Salem, North Carolina: John F. Blair, Publisher, 2016. 243 p. URL: <https://ru.ua1lib.org/book/4628897/4a9b45> (дата звернення: 14.05.2022).

REFERENCES

1. Gachev G. D. Mentalnosti narodov mira. [Mentality of the peoples of the world]. Moscow: Algoritm: Eksmo, 2008. 544 p. [in Russian].
2. Gurduz A. I. Literaturna minotavriana XX – pochatku XXI st. [Literary Minotaur of the XX – the beginning of the XXI century]. *Zarubizhna literatura v shkolakh Ukrainy. [Foreign Literature in Schools of Ukraine]*. Kyiv, 2009. № 1. pp. 13–17. [in Ukrainian].
3. Menshchikova M. K. Antichnyy kod v mifopoeticheskoy sisteme Fridrikha Golderlina. [Antique code in the mythopoetic system of Friedrich Hölderlin]. *Vestnik Nizhegorodskogo universiteta im. N. I. Lobachevskogo. Filologiya. [Bulletin of the N. I. Lobachevsky University of Nizhny Novgorod. Philology]*. Nizhny Novgorod. 2012. № 1 (2). pp. 162–165. [in Russian].
4. Nesterova Y. A. Poetika mifa v proizvedeniyakh fentezi: pro et contra. [Poetics of myth in fantasy works: pro et contra]. *Mif, folklor, literatura: esteticheskaya proyeksiya mira [Myth, Folklore, Literature: Aesthetic Projection of the World]: monograph / ed. I. I. Babenko, I. V. Popadeikina, M. A. Galiyeva*. Wrocław: Russian-pol. in-t, 2015. pp. 53–67. [in Russian].
5. Pelevin V. O. Shlem uzhasa: Mif o Teseye i Minotavre. [Helm of Horror: The Myth of Theseus and the Minotaur]. Moscow: Eksmo, 2010. 224 p. [in Russian].
6. Savelyev D., Kochergina Y. Goblin. [Goblin]. Savelyev D., Kochergina Y. Tsena bessmertiya [The Price of Immortality]. Moscow: Lennex Corp, 2012. pp. 171–246. [in Russian].
7. Stepyko M. T. Ukrayinska identychnist: fenomen i zasady formuvannya [Ukrainian Identity: Phenomenon and Principles of Formation]: monograph. Kyiv: NISD, 2011. 334 p. [in Ukrainian].
8. Gurduz A. Transformation of the myth of the Minotaur in “Gene” by Stel Pavlou. *Revista Amazonia Investiga / ed. en jefe: D. F. Arbeláez Campillo*. Florence: Univ. de la Amazonia, 2021. Oct. Vol. 10. Num. 46. P. 290–302. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.46.10.29>.
9. Harris B. Resurrecting the Unicorn: Masculinity in the 21st Century. Camel: Fisher King Press, 2008. 290 p.
10. Sherrill S. The Minotaur Takes a Cigarette Break. Winston-Salem, North Carolina: John F. Blair, Publisher, 2000. 298 p. URL: <https://ru.ua1lib.org/book/4207334/724b4a> (дата звернення: 11.05.2022).
11. Sherrill S. The Minotaur Takes His Own Sweet Time: a novel. Winston-Salem, North Carolina: John F. Blair, Publisher, 2016. 243 p. URL: <https://ru.ua1lib.org/book/4628897/4a9b45> (дата звернення: 14.05.2022).